

OVERDENKING

Waarachtig, ik verzeker u:

Als een graankorrel niet in de aarde valt en sterft blijft het één graankorrel, maar wanneer hij sterft draagt hij veel vrucht.

Een vreemde, tegenstrijdige uitspraak lijkt dat. Dat je moet sterven om veel vrucht te dragen. Je zou het omgekeerde verwachten: dat je moet leven om veel vrucht te dragen. Het leven, dat is wat wij verbinden met ontwikkeling en groei, met tot bloei komen en vrucht dragen. Niet de dood.

Jezus zegt dit op het moment dat er mensen zijn die hem graag willen ontmoeten. Ze hebben over hem gehoord. Ze willen hem zelf wel eens zien. Grieken zijn het, joden die van verre zijn gekomen om in Jeruzalem het Pesach te vieren. Ze zoeken de bemiddeling van twee van Jezus' leerlingen om Jezus over wie ze hebben gehoord met eigen ogen te kunnen zien. Het is een teken van Jezus' groeiende populariteit. In het vers dat aan dit gedeelte vooraf gaat wordt verteld dat de Farizeeërs er geen raad mee weten: *Je ziet dat we niets bereikt hebben: kijk maar, de hele wereld loopt achter hem aan.*

Deze Grieken willen een man zien achter wie de hele wereld aanloopt. Iemand die wordt bewonderd, in wie men een redder ziet. Anderen trekken zich op aan het geloof, het ideaal, de hoop die zo iemand belichaamt. Hij zal zorgen dat het beter wordt.

Als Filippus en Andreas dit verlangen en dit verzoek aan Jezus overbrengen reageert hij er eigenlijk niet op. Hij zegt niet: laat hen maar komen, maar ook niet dat het niet kan. Hij zegt iets heel vreemds: *De tijd is gekomen dat de Mensenzoon tot majesteit wordt verheven.* En dan volgen die woorden over de graankorrel die sterven moet om vrucht te dragen.

Waarom heeft Jezus het niet gewoon laten gebeuren, dat de hele wereld achter hem aanliep? Ze kunnen toch beter achter hem aanlopen dan achter een ander? Beter een Jezus, een Gandhi, een Martin Luther King, een Navalny, dan een Hitler, een Poetin, of een terroristenleider. Beter een vredeskoning op een ezel die de stad juichend wordt binnengehaald (dat verhaal dat volgende week met Palmpasen centraal staat is in het evangelie van Johannes zojuist verteld) dat een leider die macht en geweld verheerlijkt. Dat al die mensen achter iemand als Jezus aanlopen, dat ze naar hem luisteren, is dat niet ontzettend hoopvol?

Waarom niet nog meer mensen trekken, nog verder het land door gaan, een beweging op gang brengen die niet meer te keren valt? Jezus is al zo'n eind op de goede weg. Waarom nu juist Jeruzalem opgezocht,

waar moeilijkheden met de autoriteiten niet uit kunnen blijven? Er waren nog zoveel kansen geweest tot uitbreiding, groei, bloei, vrucht dragen.

Het is het grote raadsel geweest waar de leerlingen van Jezus zich na zijn dood het hoofd over braken. Dat die leerlingen op het laatst allemaal van hem weggevlucht zijn, -ik kan me niet voorstellen dat dat alleen maar lafheid is geweest. Mensen die door een sterk geloof zijn bezielde, figuren als Petrus, geven soms juist blijk van ongelooflijke moed en daadkracht. Mensen die in de oorlog zich aansloten bij het verzet, mensen die nu in een land als Rusland kiezen voor de oppositie. We moeten niet vergeten dat de leerlingen van Jezus hun leven hebben omgegooid om Jezus te volgen. Zouden ze nu echt bij de eerste de beste moeilijkheid alles opgeven?

Er moet een ongelooflijk diepe verwarring zijn geweest toen Jezus zich voor hun ogen gevangen liet nemen. Ze konden Jezus' weg niet begrijpen. En wie van ons kan zeggen het wel zomaar te kunnen begrijpen?

Ik lees op dit moment de biografie van Etty Hillesum. Zij koos ervoor niet onder te duiken om haar eigen leven te redden, maar mee te gaan naar het kamp om het lot van haar mensen daar te delen en op die plek te proberen van betekenis te zijn voor anderen, omdat ze geloofde dat dit op dat moment het belangrijkste was. Een keuze die door velen in haar omgeving niet werd begrepen. Hoeveel verbijstering die keuze opriep en hoe mensen geprobeerd hebben haar daarvan te weerhouden, lees ik nu in dat boek en ik kan de reacties van die anderen heel goed begrijpen.

De Messias zou eeuwig leven, zo hadden de joden het geleerd, hij zou niet sterven. Maar nu begint Jezus hier te spreken over sterven. Hij noemt het 'verheven worden', maar hij bedoelt gewoon: dood gaan. Was hij dan wel de Messias? In vs 34 dat we niet meer gelezen hebben wordt deze verwarring precies onder woorden gebracht. *Maar wij hebben uit de wet begrepen dat de Messias eeuwig blijft leven, zeiden de mensen, waarom zegt u dan dat de Mensenzoon omhoog geheven moet worden? Wie is die Mensenzoon?*

Ja, -wie is die Mensenzoon? Het evangelie zegt ons: hij is een sterfelijk mens, een mens, met alle menselijke angsten, beperkingen, verzoeken. Een mens die doodsbang kan zijn, hij zegt het hier zelf, zoals ieder mens doodsbang kan zijn. Daarin is hij Mensenzoon, dat hij heel het menselijke leven heeft gedeeld, ook de angst en de diepste twijfeling. Voor niets wat daar bij hoort en voor geen mens die deelt in dat leven heeft hij zich te goed gevoeld. Hij was mens in de eerste plaats. En juist daarin was hij verbonden met God, zoon van God, beeld van God, geroepen door

God. Wat hem anders maakt is dat hij beter heeft begrepen dan enig ander mens wat het werkelijk betekent om mens te zijn.

Je bent niet in de eerste plaats bepaald door de plaats die je inneemt in de maatschappij, in je familie, in je eigen gedachten. Je bent niet in de eerste plaats een leidinggevende, of arbeider, of iemand zonder werk, een zelfstandige, begaafd musicus, leraar, dominee, en je bent niet in de eerste plaats partner, of alleengaand, of moeder, of dochter. In de eerste plaats ben je mens, samen met alle anderen, en mens zijn in de Bijbel betekent aangewezen zijn op God en op je naaste. En die anderen om je heen die je vaak alleen nog maar gekleurd ziet door rollen en posities, zijn in de eerste plaats mens, mens naast jou, jouw naaste. Ieder mens, het maakt niet uit wie het is. Vanuit dat besef zijn wij hier samen, dat maakt ons tot kerk.

Jezus maakt zich hier los van zijn rol als religieus leider achter wie de hele wereld aanloopt. Ontlediging is het woord dat daarvoor wordt gebruikt. Hij maakt zich los van en sterft aan al die dingen die op de tweede plaats komen om voorrang te geven aan datgene waarvan hij weet dat het op de eerste plaats moet komen. Dat hij mens is. De mens. De Mensenzoon. De mens naar Gods beeld, de mens in wie God wil wonen. In wie ontferming, gerechtigheid, vrede en trouw samenvloeien.

***Zie de mens* zal er worden gezegd bij zijn kruisiging. Daar gaat het hem om, daartoe is hij gekomen: dat de mens wordt gezien. In zijn naaktheid en kwetsbaarheid. En in zijn verbondenheid met heel de mensheid. Het doel is niet dat de hele wereld achter een Messias aan gaat lopen. Maar dat de mens wordt gezien. Gezien wordt zoals God de mens ziet. Met liefde en ontferming, met hoop en verwachting, vanuit een ongekende solidariteit.**

Achter mij aankomen, zegt Jezus hier tegen zijn leerlingen en ook tegen ons, dat is iets anders mij bewonderen en alles van mij verwachten. Mij volgen, dat betekent dat je de mens gaat leren zien. Jezelf werkelijk leert zien. En de ander gaat zien, echt gaat zien, voorbij je eigen verwachtingen en projecties. Mij volgen betekent zelf ook mens worden voor Gods aangezicht, dwz sterven aan al die dingen die op de tweede plaats komen maar waar wij ons zo graag aan vastklampen. Je leven durven verliezen om het te kunnen vinden.

Om ons dat te leren heeft hij juist alles wat hem bijzonder en bewonderenswaardig maakte in de ogen van anderen afgelegd en is gelijk geworden aan de minste der mensen. Is hij niet op zichzelf gebleven, maar heeft zich verbonden met allen, en werkelijk allen, die de naam mens dragen. Het is die verbondenheid die vrucht gedragen heeft, -veel vrucht.

